

RDA – mitä, miten, milloin

Asiantuntijaseminaari 25.11.2014

Marja-Liisa Seppälä

RDA – mistä on kysymys?

- RDA (Resource Description and Access) = säännöt kirjastoaineistojen kuvailuun
  - korvaavat nykyiset ISBD-kuvailusäännöt ja Hakutiedot-oppaan
- Kuvailusäännöt määrittelevät:
  - mitä valitaan kuvailun kohteeksi (RDAssa entiteetit)
  - mitä elementtejä kuvailun kohteista kuvailuun valitaan
  - mitä ja miten tietoja kuvailuelementteihin merkitään.
- Ilman kuvailusääntöjä ei voi/kannata kuvailla.

Kuvailun muutoksen osa-alueet

- RDA-säännöt perustuvat FRBR-käsitemallin (Functional Requirements for Bibliographic Records) rakenteeseen.
  - Kuvailujen pilkkominen käytännöllisiksi kokonaisuuksiksi ja kokonaisuuksien välisiksi suhteiksi (entiteetit ja niiden väliset suhteet).
- RDA:n rakennetta voidaan hyödyntää kuvailijan **työpinnassa** ja kuvailuprosessissa vasta, kun **tietomalli** muuttuu (MARC-tallennusformaatin seuraajan käyttöönotto).
- Tietomalli voidaan muuttaa vasta, kun **tietojärjestelmät** uudistuvat.

Miksi RDA otetaan käyttöön?

- RDA on 1. askel kohti kuvailun muutosta
  - RDA tukee uuden tietomallin käyttöönottoa.
- RDA jo käytössä monissa maissa
  - Konversion (RDA->ISBD) tarve ulkomaisista tietokannoista poimittavissa tietueissa vähenee.
- RDA:n universaali rakenne (entiteetit/suhteet)
  - lisää erilaisille kuvaileville yhteisöille yhteisten kuvailujen määrää -> tehostaa metatiedon tuotantoa.
  - lisää metatiedon yhteistuotantoa esim. muistiorganisaatioiden kesken -> järkevöittää työnjakoa kansallisesti.

Miksi RDA otetaan käyttöön? (2)

- sopii linkitetyn metatiedon ympäristöön -> tuotantoympäristöön helpompi integroida kuvailun laatua tukevia kansallisia ja kansainvälisiä metatietovarantoja.
- Avatun ja linkitetyn kirjastometatiedon hyödynnettävyys kirjastojen ulkopuolella kasvaa.
  - Kirjastojen näkyvyys ja tärkeys verkkotiedonhaussa kasvaa.
  - RDA-metatiedon rakenne tukee selailtavuutta, skaalausta ja klusterointia tiedonhaussa.

Miten RDA käyttöön otetaan?

- Kansalliskirjasto ottaa RDA:n käyttöön vuoden 2016 alussa Melinda-metatietovarannossa.
- RDA-säännön käytöstä annetaan lähiaikoina yleinen kansallinen suositus.
- Melinda-kirjastojen olisi hyvä tehdä päätökset RDA:n käyttöönottoaikatauluista vuoden 2015 aikana
  - Huom: Eri säännöillä tehtyjä kuvailuja ei voi yhdistää samaan tietueeseen -> Kansalliskirjaston tietueita voivat hyödyntää vuoden 2016 alusta alkaen vain RDA:tä käyttävät kirjastot.

Miten RDA käyttöön otetaan? (2)

- Kansalliskirjaston järjestämät RDA-koulutukset:
  - kansalliskirjaston sisäinen koulutus keväällä 2015
  - kirjastoverkon koulutus syksyllä 2015
  - koulutukset esitteleviä luonteeltaan
  - Koulutusmateriaali julkaistaan verkossa vuoden 2015 alussa kommentointia varten.
- 4 kansallisen kuvailuryhmän rooli on keskeinen RDAn jalkautuksessa.
  - Kuvailun ohjausryhmä, Kumea, Luumu ja Sisällönkuvailuverkosto osallistuvat sääntötekstin kommentointiin, linjausten/lisäohjeiden laatimiseen ja RDA-viestintään.

Miten RDA käyttöön otetaan? (3)

- RDA-sääntöjen suomennos julkaistaan kansainvälisessä RDA toolkit -palvelussa syksyllä 2015.
  - RDA toolkit -palvelu maksullinen, jonka jokainen kirjasto lisensoi ja maksaa itse. Lisätietoa hinnoista:
<http://www.rdatoolkit.org/pricing>
- RDA-suomennos julkaistaan RDA toolkitissa, sillä
  - tuhatsivuisen sääntötekstin käyttö olisi vaikeaa ilman tietokannan hakuominaisuuksia.
  - suomalaiset linjaukset ja lisäohjeet voidaan linkittää suoraan sääntötekstin ao. kohtiin.
  - XML-tägitetty sääntöteksti on helpompi integroida kuvailun työvälineisiin.
  - palvelussa on myös muiden maiden käännöstekstit ja linjaukset.

Lisätietoja RDAsta

- RDA-tiedotussivut:
  - wiki.helsinki.fi/display/RDA tai
  - googlettamalla *rda-tiedotussivut*
- Tiedotussivuilla mm.
  - ohjeita RDA:n käyttöönottoon
  - ohje RDA toolkitin käytöstä
  - RDA-terminologiaa
  - lukuvinkkejä RDA-tutustumiseen
  - ajankohtaistiedotusta
- Kysy kuvailusäännöistä palveluosoitteesta:
kuvailusaannot-posti(at)helsinki.fi

Mikä nimi RDAlle?

- *Resource Description and Access* vääntyy huonosti suomen kielelle
- Mikä olisi toimiva nimi?
- Katso jo ehdotettuja nimiä RDA-tiedotussivuilta (sivu "Mikä nimeksi RDAlle?") ja tee oma ehdotuksesi!

Kommentteja, kysymyksiä?

[marja-liisa.seppala\(at\)helsinki.fi](mailto:marja-liisa.seppala(at)helsinki.fi)